

STIGEN

av

PETER HOWARD

COPYRIGHT BY PETER HOWARD/ANNE WOLRIGE GORDON

DETTE SKUESPILL MÅ IKKE
OPPFØRES PÅ NOEN MÅTE
UTEN SKRIFTLIG TILLATELSE
FRA FORFATTERENS DATTER

Revidert oversettelse 1977

P E R S O N E R

HELTEN

MANNEN MED VESKEN

MANNEN I GATA

HELTENS MOR

FINANSMANNEN

MARIA

HELTENS HUSTRU

POLITIKEREN

HANDLINGEN FOREGÅR HVOR SOM HELST
OG OVERALT, NÅR SOM HELST, I FOR-
TIDEN, NÅTIDEN ELLER FREMTIDEN.

STIGEN

Midt på scenen står en stige. Den rekker opp og ut av syne for publikum. Ved foten av den foregår stykkets handling. Når teppet går opp, sees hele verden i bevegelse på scenen. Noen skynder seg, noen går langsomt. Noen elsker, noen hater.

Ev avisgutt roper ut nyheter.

Til forretningsmennene roper han: "Børsnoteringer".

Til moren: "Grufullt mord på elskerinne".

Til det elskende par på en benk: "Farlig krise. Krigstrusel. Farlig krise".

Alle kjøper aviser unntatt parret på benken, som bare betaler uten å ta noen avis.

Imens har en mann stadig vært opptatt av stigen.

Han snakker til en annen mann, som bærer på en veske, og som hele tiden har betraktet ham.

HELTEN: Si meg, har ikke vi truffet hverandre før?

MANNEN MED
VESKEN: Har vi det?

HELTEN: Jeg kunne vedde på at jeg har sett Dem før. Nok om det. Jeg har det travelt.

MANNEN MED
VESKEN: Med hva?

HELTEN: Jeg skal opp den stigen.

MANNEN MED
VESKEN: Hvorfor?

HELTEN: For å komme til topps, naturligvis.

MANNEN MED
VESKEN: Hvorfor?

HELTEN: Hvorfor?

MANNEN MED
VESKEN: Hvorfor vil De til toppen av stigen?

HELTEN: Ikke vær dum. Alle vil da gjerne dit opp.

MANNEN I
GATA:

(EN AV EN LITEN GRUPPE SOM HAR SAMLET SEG RUNDT DEM FOR Å
HØRE HVA SOM BLIR SAGT)

Ikke jeg! Aldri i livet. Har'u først b'ynt å klatre,
kan du'kke stoppe. Kan'ke se'ræ te'bars. Må bare henge i.
Trår'u feil, blir'e lapskaus a'ræ over hele gølvvet - ærsh.
Knust - ferdig.
Tåler ikke høyder jeg. Min plass er her. Begge beina på jorda.
(HAN GÅR UT SYNGENDE..... NOEN AV DE ANDRE FALLER INN).

MANNEN MED
VESKEN:

(LER)

Tok han motet fra Dem?

HELTEN:

Langt ifra. Jeg skal opp den stigen. Og jeg skal si Dem
hvorfor, siden De endelig vil vite det.

MANNEN MED
VESKEN:

Ja, gjerne.

HELTEN:

Jeg tror virkelig jeg kan utrette noe hvis jeg kommer til topps.
Jeg vil få se ting der oppe som man ikke kan se her nede.
Det er så meget som må gjøres, og så få som virkelig kan
gjennomføre det.
Ikke for å skryte, men jeg tror jer har visse egenskaper som
trengs idag. Jeg er intelligent, sterk som en okse, tykkhudet
som en elefant. Og jeg har motet og viljen til å nå dit opp.

MANNEN MED
VESKEN:

Mange ting kan ta seg annerledes ut når man kommer til toppen.
De gjør ofte det.

HELTEN:

Hve vet De om det?

MANNEN MED
VESKEN:

Jeg har vært der oppe selv en gang.

HELTEN:

De?

MANNEN MED
VESKEN:

Ja. Jeg. Riktignok var det ikke akkurat toppen av stigen.
Det var toppen av et fjell. Vi kunne se byer, fabrikker, olje-
felter, gårdsbruk, gruver, krøtter - all verdens herlighet,
rikdom og makt, som et kart under oss. Det var fascinerende.

HELTEN:

Fantastisk! Jeg må opp.

(HAN BEGYNNER Å BANE SEG VEG GJENNOM MENGDEN TIL FOTEN AV STIGEN).

MANNEN MED
VESKEN:

Poenget er at da jeg var der oppe, falt det lettere å tenke på
meg selv enn på hva jeg kunne gjøre for andre.

HELTEN: Men sånn er ikke jeg.

MANNEN MED
VESKEN:

Ikke det? De kan bli sånn når De kommer dit.

Han som tok meg med til toppen av fjellet, tilbød meg den høyeste stilling i verden. Det ville bety all den rikdom en mann kan eie, all den makt en mann kan ha, all den ære en mann kan drømme om.

HELTEN: Hva gjorde De?

MANNEN MED
VESKEN:

Jeg avslo.

HELTEN: De må ha vært gal, eller så lyver De.

MANNEN MED
VESKEN: .

Jeg lyver ikke.

HELTEN: Hvorfor avslo De?

MANNEN MED
VESKEN:

Jeg sa at jeg hadde en annen oppgave.

Jeg hadde kontrakt med en annen.

(PAUSE)

HELTEN: Kontrakter kan brytes.

MANNEN MED
VESKEN:

Ikke denne.

HELTEN: Hva slags arbeid har De egentlig?

MANNEN MED
VESKEN:

Bærer denne vesken. Det er iallfall en måte å si det på. Sannheten er vel snarere at den bærer meg.

HELTEN: De er gal. Kom, la meg få kjenne på den vesken.

(HAN GRIPER DEN OG PRØVER FORGJEVES Å LØFTE DEN).

Bevare meg vel! Det er det tyngste jeg har kjent i mitt liv.

De kan da ikke fortsette å bære den alene.

De må ha noen til å hjelpe Dem.

Hvor langt skal De med den?

MANNEN MED
VESKEN:

Til veis ende. Den følger meg overalt.

HELTEN: Jeg skulle gjerne hjelpe Dem.

(PAUSE).

Men jeg ville aldri få en slik bør med meg opp stigen, eller hva? Vær nå rimelig.

(PAUSE)

Ikke press meg.

MANNEN
MED VESKEN: Men, har jeg bedt Dem om noe?

HELTEN: Visst har De det. De sa jo høyt og tydelig at jeg burde bære den vesken sammen med Dem.

MANNEN MED VESKEN: (LER IGJEN)
Jeg har ikke sagt et ord. Det må være Deres samvittighet.

HELTEN: Ja, kanskje det. Min mor sier alltid at jeg har slik en storartet samvittighet.
Ikke sant, mor?

MOREN: (FREM FRA MENGDEN).
Jo, vennen min. Du har alltid hatt en vidunderlig samvittighet.

HELTEN: Hva har De i den vesken, forresten?
Bly eller gull, eller hva?.

MANNEN MED VESKEN: Nei, bare tre.

HELTEN: Tre?

MANNEN MED VESKEN: Ja.

HELTEN: Det må være noe merkelig tre.

MANNEN MED VESKEN: Kom og se.
(HAN ÅPNER VESKEN. HELTEN SER NED I DEN. SKYGGER SÅ FOR ØYNENE MED HÅNDEN SOM OM DET VAR ET STERKT LYS, SER IGJEN).

HELTEN: Jeg kan ikke se noe annet enn et slags kors av tre.

MANNEN MED VESKEN: Det er det det er.

HELTEN: Lukk den. Lukk den fort.
(MANNEN MED VESKEN GJØR DET).
De vil vel ikke si at et kors er så tungt.

MANNEN MED VESKEN: Det er ikke tungt for meg.

HELTEN: Forresten kan jeg ikke kaste bort mer tid nå.
Jeg skal opp til toppen.
(HAN BEGYNNER Å BANE SEG VEI BORT TIL FOTEN AV STIGEN. HAN MÅ SLÅ NED EN MANN SOM STÅR I VEIEN FOR HAM. ETTERSOM HAN BEGYNNER Å KLYVE OPPOVER, ROPER HAN TIL MANNEN MED VESKEN. HAN KJEMPER SEG OPPOVER, TRINN FOR TRINN, OG FOR HVERT TRINN TALER HAN, OG MENGDEN SER PÅ OG ROPER BEGEISTRET).
Jeg skulle gjerne hjelpe Dem. Jeg vil gjerne. Jeg kan gjøre meget mer for Dem når jeg kommer dit opp.
Det er et storartet arbeid De gjør. So, her er noen penger.

(HAN STANSER PÅ STIGEN OG KASTER EN PENGEPUKKE TIL MANNEN MED VESKEN, SOM TAR IMOT DEN).

MANNEN MED
VESKEN:

Takk. Mange takk.

HELTEN:

Jeg vil ha mer å gi når jeg kommer høyere opp.
Meget mer.

(HAN KLYVER VIDERE OPPOVER OG ER NESTEN UTE AV SYNE
DA HAN ROPER):

Fortsett med det De gjør. Det er en stor gjerning.

(HAN FORSVINNER. MENGDEN FØLGER HAM MED ØYNENE.

DEN MANNEN SOM HAN HAR SLÅTT NED, ROPER:

"Din forbannede kjeltring! Jeg håper du faller ned og
brekker nakken").

MOREN:

Han går til topps. Han er der nesten.

FINANS-
MANNEN:

Han går opp!

ANDRE:

Han går opp! Han går opp! Han greier det!

(ALLE SAMMEN STIRRER OPP. MOREN BRYTER FORTRYLLELSEN VED
Å KOMME FOROVER).

MOREN:

Jeg har alltid visst han ville nå toppen.
Jeg har planlagt det like fra begynnelsen.

MANNEN MED
VESKEN:

Helt fra før han ble født?

MOREN:

Ja, - faktisk. Det er sant. Hvordan kunne De vite det?
Jeg elsket hans far, naturligvis, ihvertfall likte jeg ham.
Men jeg giftet meg med ham fordi jeg tenkte at han var mannen
som kunne gi meg en perfekt sønn. Og det gjorde han.

MANNEN MED
VESKEN:

Hva skjedde med faren?

MOREN:

Han døde. Han døde faktisk like etter at gutten var født.
På en måte var det jo sørgelig, men det gjorde meg ikke så
mye som ja ga det utseende av.
Jeg hadde jo fremdeles min sønn, vet De.
Han var hele livet for meg.
Han er hele livet for meg.

MANNEN MED
VESKEN:

Men han skal jo også leve sitt eget liv.

MOREN: Å, dere menn er så selviske. Og så dumme.
Dere forstår aldri at en sønn tilhører sin mor. Dere kan ikke forstå smerten og underet, tankene, tårene og triumfen som vi bygger inn i våre sønner.
Min sønn skylder meg alt, selv livet, - glem ikke det.
Og han er min. Min for alltid.

MANNEN MED
VESKEN: Jeg trodde han giftet seg?

MOREN: Hva har det med saken å gjøre?
Hun forstod alltid at jeg kom først. Det var derfor jeg valgte henne. Hun passet utmerket på så mange måter.
Men hun har alltid visst at jeg kunne gjøre så mye for ham som hun ikke kunne. Likevel, den eneste gangen jeg hadde alvorlige vanskeligheter med ham, var da jeg skulle få ham gift.
Følelsesmessig var han helt ute av balanse. Hvis jeg ikke hadde stått fast da, hadde han aldri nådd toppen.

MANNEN MED
VESKEN: Det ville jeg gjerne høre mer om.

MOREN: Jeg vil gjerne fortelle Dem om det. Det er en ganske interessant historie.
Han kom og besøkte meg en dag for mange år siden.
Naturligvis visste jeg hva han kom for å snakke om. Jeg hadde hørt noe, og gjettet meg til resten. Men han trodde det var helt nytt for meg.
(MENS HUN SNAKKER STILLER HUN SEG MIDT PÅ SCENEN, MENS ALLE DE ANDRE STÅR OMKRING SOM TILHØRERE UNDER FØLGENDE SCENE).

HELTEN: (KOMMER IVRIG INN).
Mor! Mor! Jeg har en stor nyhet til deg.

MOREN: Har du, gutten min? Sett deg her og fortell alt sammen.
(DE SETTER SEG PÅ BENKEN).

HELTEN: Mor, jeg skal gifte meg. Jeg skal gifte meg med verdens vidunderligste pike - bortsett fra deg, naturligvis.
Hun er faktisk den eneste piken jeg har truffet som ligner på deg.
Du kommer til å bli begeistret for henne.

MOREN: Fortell om henne.

- HELTEN: Det lyder merkelig, men sammen med henne føler jeg meg trygg. Hun maser ikke om alle disse småtingene, som så mange kvinner gjør et stort nummer av. Hun er akkurat som en fjellbekk, mor, sprudlende og dyp, kvikk og overraskende. Ja, mor, hun er et overraskende menneske. Det er noe av det jeg liker så godt ved henne. Det er så mange jeg kjenner som er som myrhull - uforanderlige, alltid på samme sted. Man kommer aldri helt til bunns i dem, men likevel vet man hva man ville finne om man gjorde det. Maria er ikke sånn.
- MOREN: Så, det er Maria.
- HELTEN: Liker du henne, mor? Si at du gjør det.
- MOREN: Ja, jo, selvfølgelig. Jeg liker henne meget godt.
- HELTEN: Å, det var godt. - Det var det jeg visste! Jeg visste du ville like henne. Jeg sa det til Maria også.
- MOREN: Og hva sa hun?
- HELTEN: Som så ofte sa hun noe jeg ikke riktig forstår.
- MOREN: Og hva var det?
- HELTEN: Maria smilte og så sa hun:
 "Nei. Jeg vil aldri være god nok for din mor. Aldri i verden. Jeg er redd du kommer til å måtte velge mellom henne og meg".
 Jeg sa naturligvis at det var noe sludder, at du ville bli like glad i henne som jeg er, og at du ville bli lykkelig fordi jeg er lykkelig.
 Men Maria sa: "Nei, nei, nei. Min ærgjerrighet er altfor liten til at din mor vil godta meg".
- MOREN: (REISER SEG OG GÅR LITT UNNA).
 Hun er en skarpsindig ung dame.
- HELTEN: Hva mener du med det, mor?
- MOREN: (VENDER SEG MOT HAM).
 Hun har helt rett. Jeg liker Maria. Jeg liker henne meget godt til og med. Men hun ville aldri bli den riktige kone for deg. Hvis du gifter deg med henne, vil du ende i et lite hus i en liten forstad, med masse små barn - en liten mann - og, det verste av alt, tilfreds med din litenhet.
- HELTEN: Nei, Mor, du må ikke si sånt.

- MOREN: (SETTER SEG VED SIDEN AV HAM IGJEN).
 Jeg må og jeg vil. Gutten min, jeg har ikke sviktet deg hittil, og jeg vil ikke svikte deg nå.
 Maria passer i det hele tatt ikke for deg.
 Hun har ingen penger. Hennes familie er svært ordinær.
 Hennes venner - ja, det er gammeldags, men for å si det rett ut - de er ikke standsmessige.
- HELTEN: Ikke standsmessige?
 Mer du vet ikke hva du snakker om.
 Noen av Marias venner er de mest fascinerende mennesker jeg noengang har møtt.
 Ja, så sent som igår aftes, presenterte hun meg for en mann, en mann med en veske, en gammel venn av familien - uten unntagelse den mest interessante person jeg har truffet i mitt liv.
- MOREN: (GÅR OVER MOT STIGEN).
 En gammel familievenn med en veske!
 Jeg er glad du fortalte meg om Maria.
 Men nå skal du høre på meg, rolig og oppmerksomt, akkurat som du gjorde da du var liten gutt og hadde rotet deg bort i noe, og vi snakket om det sammen. Husker du?.
- HELTEN: Ja, mor (SETTER SEG).
 (HAN BLIR NESTEN SOM EN LITEN GUTT IGJEN ETTERSOM SCENEN FORTSETTER).
- MOREN: (LEGGES SIN HÅND PÅ STIGEN).
 Det er ingenting du ikke kan, gutten min, hvis du først bestemmer deg for det. Ingenting. Du vil nå toppen.
 Du er skapt til å utrette store ting i verden.
 Jeg har visst det fra det øyeblikk du ble født.
- HELTEN: Tror du virkelig det, mor?
- MOREN: Jeg vet det, gutten min. Og når du gifter deg, må det være med en som hjelper deg dit.
 Maria kan ikke det. Hun er ikke ærgjerrig, har ingen bakgrunn. Hun er altfor snever. Hun vil gjøre deg til et lykkelig null.
- HELTEN: Men jeg er glad i henne, mor. Jeg elsker henne!
- MOREN: Du tror du gjør det, gutten min. Men du vet svært lite om kjærlighet. Kjærlighet er ikke bare måneskinn og rosenrøde dager. Den må vare lenge etter at du er blitt gammel og grå. Det skal mer enn romantikk til for at kjærligheten skal vare livet ut.

HELTEN: Hva skal til da?

(PAUSE).

MOREN: Ærgjerrighet.

(SER MOT STIGEN' BEGGE HENDER PÅ HANS SKULDRE, BAKFRA).

En fast vilje til å nå toppen.

Noe som får deg til å gå på når det ser svartest ut.

Du har ikke hatt mange vanskeligheter hittil.

Jeg har beskyttet deg. Og du er ikke meget ærgjerrig selv.

Det er din eneste svakhet. Heldigvis for deg er jeg det.

Og jeg tillater aldri at du gifter deg med en pike som Maria.

Aldri. Det må du være helt klar over.

Du kunne ikke få noen dårligere kone.

HELTEN: Men, mor! En mann må da få velge sin egen kone?

MOREN: Ja, naturligvis, vennen min.

Men en forstandig gutt og en god gutt som du er, ber sin mor hjelpe seg med å velge. Dette gjør nok vondt nå.

Men du ville gjøre meg meget mer vondt, hvis du giftet deg med Maria.

Og du vil da ikke gjøre mor vondt, vil du vel?

HELTEN: (LANG PAUSE).

Det vet du at jeg ikke vil, mor.

MOREN: Så, gå nå, gutten min, og tenkt over det jeg har sagt.

Vi kan snakke mer om det siden. Men jeg er sikker på du vil innse at mor har rett.

Og når tiden er inne, skal vi nok finne den riktige piken til deg.

HELTEN: Takk, mor.

(HAN GÅR LANGSOMT UT BAK STIGEN. MOREN STÅR OG SER ETTER HAM. SÅ SIER HUN TIL MANNEN MED VESKEN):

MOREN: Og det hele gled over. Det var ille mens det stod på.

Men jeg tok ham med på en Middelhavstur, og han glemte det snart.

Det var forresten på den turen vi traff henne han tilsist giftet seg med. Hun passet utmerket på alle måter – og med forbindelser som virkelig har vært til hjelp for ham.

Hun har alltid forstått det spesielle forhold mellom mor og sønn og har aldri kommet i veien for meg.

Så De forstår at hvis jeg ikke hadde stått fast da, hadde han kanskje aldri nådd dit han er idag. Han skylder meg alt.

FINANS-
MANNEN:

(KOMMER FRAM FRA MENDEN).

Glem ikke hva han skylder meg.

MOREN:

Hva skylder han Dem?

FINANS-
MANNEN:

Jeg har ikke regnet det ut nøyaktig på øret.
Noe sånt som 5 millioner kroner, antar jeg.
For ikke å snakke om hans karriere.

MOREN:

Sludder. Dette vet jeg ingenting om.
Hvis det var sant, ville min sønn ha fortalt meg det.
Han forteller meg alt.

FINANS-
MANNEN:

Jaså, frue? La meg så fortelle Dem ett og annet om Deres
sønn som vil interessere Dem.
For noen år siden oppsøkte Deres sønn meg.

(HAN GÅR OVER SCENEN. MENGDEN GÅR FRA HVERANDRE,
OG DER KOMMER HELTEN FREM OG HILSER PÅ HAM.
MENGDEN FØLGER INTERESSERT MED I DET SOM FOREGÅR.
ET SKRIVEBORD OG TO STOLER ER BLITT SATT INN).

FINANS-
MANNEN:

God morgen. Hyggelig å se Dem. Vil De ikke sitte ned?
Nå, hva kan jeg gjøre for Dem?

HELTEN:

Det var vennlig av Dem å ta imot meg midt i den travleste
tiden og på så kort varsel.
Det er litt vanskelig å forklare hvorfor jeg er kommet.

FINANS-
MANNEN:

Så la meg forklare det. Tid er penger for meg, og jeg
liker ikke å sløse med penger.
De er kommet for å låne kontanter.

HELTEN:

Jeg ville ikke si det så brutelt.

FINANS-
MANNEN:

Hvorfor ikke. De begynner jo å bli en ganske kjent person nå.
De sitter med store eiendommer og De har store utgifter.
Nå er De blitt tilbudt en stilling i regjeringen.
De vil gjerne ta imot den, men det vil bety at De må oppgi
Deres børsinntekter. Det har De ikke råd til. Derfor
er De kommet til meg.

HELTEN:

Jeg vil betale tilbake.

FINANS-
MANNEN:

Vil De det? Hvilken sikkerhet kan De stille?

HELTEN:

Mitt navn. Mitt æresord.

FINANS-
MANNEN:

(STIKKER HÅNDEN I LOMMEN, LEGGER OPP EN MYNT).
Vær så god.

HELTEN:

Hva for noe? Fem øre?

FINANS-
MANNEN:

Det er alt hva Deres navn og æresord er verd for meg.
Ingenting. Hvorfor spør De ikke Deres mor om panger?
Hun har da nok av dem.

HELTEN:

Det er visse ting i mitt liv min mor simpelthen ikke forstår.

MOREN:

(KOMMER FRAM FRA MENGDEN).

Jo! Jeg forstår. Jeg ville forstått det.
Det er grusomt å si noe sånt om din egen mor.
Men du er ikke den samme som før.
Du er ikke ærlig overfor meg
Hvorfor forteller du meg ikke hva som egentlig plager deg?
Mor vil forstå.
(HELTEN LATER IKKE TIL Å HA HØRT DENNE AVBRYTELSEN).

FINANS-
MANNEN:

Hvorfor spør De ikke Deres mor om penger?

HELTEN:

Jeg vil ikke blande henne inn i dette.
Og forresten er det jo en helt kurant affære.

FINANS-
MANNEN:

Er det det?

HELTEN:

Jeg har en del eiendommer og verdipapirer.
Jeg må oppta et lån for noen år mens jeg sitter i regjeringen.

FINANS-
MANNEN:

Så, - De har bestemt Dem til å ta imot stillingen?

HELTEN:

Jeg er nødt til det. Jeg kan ikke avslå.
Man plikter å gjøre noe for sitt land - og hvis noen mener
at jeg kan være til nytte, tør jeg ikke unnslå meg.
Dessuten er det mitt livs sjanse. Det kan føre til hva som helst.
(PAUSE)
Mor sier jeg må ta den.
Vil De låne meg de pengene jeg trenger?

FINANS-
MANNEN:

Nei.

HELTEN:

Hvorfor ikke? (Forbauset)

FINANS-
MANNEN:

Fordi De ikke har lagt kortene på bordet.
De har ikke sagt hele sannheten.

HELTEN: Hvordan våger De å snakke sånn til meg?

FINANS-
MANNEN: Ikke vær dum. De vil ha penger av meg.
Hvis jeg ikke for lenge siden hadde lært å være fullstendig nådeløs, ville jeg ikke hatt noen penger å låne ut.
Da De kom hit idag, var De helt desperat.
De har satt Dem i gjeld over hele landet. De har brukt opp alle Deres egne penger. De har til og med forgrepet Dem på penger som ikke var Deres, penger som var Dem betrodd.

HELTEN: Det er løgn!

FINANS-
MANNEN: Er det? De vet det er sant. Jeg kan vise Dem tallene svart på hvitt, om De vil.
Det er min jobb å vite slike ting.
Derfor må De ha hjelp av meg - ellers er De en ruinert mann.
Tar De denne nye stillingen, vil sannheten komme for en dag.

HELTEN: Det er ikke mer å snakke om. Jeg går.

FINANS-
MANNEN: Et øyeblikk. Jeg vil ikke låne Dem et rødt øre.
For jeg stoler ikke nok på Dem.
Men jeg vil betale Deres gjeld og la Dem få det De trenger - på en betingelse.

HELTEN: Og det er?

FINANS-
MANNEN: (TREKKER ET DOKUMENT OPP AV LOMMEN OG GIR HAM DET).
Skriv under på dette. Jeg har gjort det ferdig til Dem.
De går til topps. I embeds medfør vil De få opplysninger som den alminnelige mann ikke får.
De har ikke forstand på penger.
De kan ikke gjøre bruk av den slags hemmelige opplysninger. Jeg kan.
Gi meg statshemmelighetene. Jeg vil gi Dem pengene - alt De behøver, nå og i fremtiden.

HELTEN: Det er ikke ærlig.

FINANS-
MANNEN: Er det ikke litt sent å bekymre seg om denslags nå?
Forresten kommer det an på hvordan man ser på det.
Har De råd til å være ærlig nå?

HELTEN: Det er farlig. Hvis jeg skriver under på dette, vil jeg være i Deres makt for resten av livet.
De kan jo avsløre alt.

FINANS-
MANNEN:

De kan være ganske trygg. Tror De virkelig jeg vil fortelle noen om vårt lille arrangement.
Sannheten ville ødelegge meg såvel som Dem.
Og forresten så kunne det ikke falle meg inn å slakte den høna som legger gullegg.

HELTEN:

(LESER DOKUMENTET)
Nei dette går jeg ikke med på!
De bestemmer til og med hvem som skal være mine venner.

FINANS-
MANNEN:

Selvfølgelig. Jeg kan ikke tillate at De omgås mennesker som jeg vet kan sette Dem opp mot meg. Det kan ødelegge alt. Jeg risikerer like meget som De.
Jeg har hørt om en mann med en veske som har vært i Deres hjem et par ganger. Når det gjelder forretninger kan man ikke stole på ham.
Han har ikke forstand på penger.
Noen av mine forretningsvenner ville ha fått sine beste prosjekter ødelagt hvis de hadde fulgt hans råd.
De må love meg aldri å omgås denslags mennesker mer.

HELTEN:

Han er et godt menneske.

FINANS-
MANNEN:

Han er et farlig menneske.

HELTEN:

Han er min venn.

FINANS-
MANNEN:

En mann som Dem vil få en masse venner.
Saken er - De kan ikke ha hans vennskap og mine penger.

HELTEN:

(LANG PAUSE. HAN SER OPPOVER STIGEN).
Hvordan kan jeg vite at jeg kan stole på Dem?

FINANS-
MANNEN:

Ganske enkelt fordi det lønner seg for meg. Se her, jeg skriver ut en sjekk til Dem. Bestem selv beløpet.
De undertegner dokumentet. Jeg undertegner sjekken.

(HELTEN NØLER ET ØYEBLIKK.
SÅ SETTER HAN SEG NED OG UNDERSKRIVER DOKUMENTET, MENS FINANSMANNEN UNDERSKRIVER SJEKKEN. DE SER PÅ HVERANDRE, BYTTER SÅ PAPIRER. HELTEN SKYNDER SEG UT.
FINANSMANNEN SER ETTER HAM IDET HAN GÅR, OG MENS FOLKEMENGDEN BEVEGER SEG FOR Å SKJULE SKRIVEBORDET, GÅR HAN FREMOVER, IDET HAN GNIR SEG I HENDENE).

FINANS-
MANNEN:

(TIL MOREN)

Jeg tror jeg kan si, frue, at det har vært et innbringende foretagende. Alt i alt har han fått noe sånt som fire millioner av meg. Og så ga jeg ham det huset ved sjøen den gangen jeg fikk tips om skatt på formuesforøkelse. Mine venner og jeg tjente ikke så få millioner på den affæren.

Det er ganske morsomt å tenke på at han aldri ville nådd til topps uten meg - og så kan jeg jo vippe ham av pinnen når det passer meg.

MOREN:

Det ville De ikke gjøre. Det må De ikke!

FINANS-
MANNEN:

Nei. Men undertiden tenker jeg meg at jeg gjorde det. Det ville igrunnen more meg. For bak fasaden er han jo en liten mann.

MARIA:

(BANER SEG VEI GJENNOM MENGDEN).

Han er ikke liten. Han er stor. Stor, hører dere! Jeg finner meg ikke i at dere snakker slik om ham. Hold opp å snakke om ham, begge to!

MOREN:

For et utbrudd! Hva vet De om min sønn?

MARIA:

Alt.

MOREN:

Sludder.

MARIA:

Alt, hører De. Og jeg er vel antagelig den eneste som virkelig kjenner ham.

MOREN:

Hvem er De?

MARIA:

Maria.

MOREN:

Hva for en Maria?

MARIA:

For et spørsmål. Hva for en Maria?

Jeg kunne ha vært Deres svigerdatter - og jeg er den Maria som kunne vært gift med Deres sønn. Men De hindret det. Husker De?

MOREN:

Nå, så det er Dem. Selvfølgelig husker jeg. Jeg er glad for at jeg hindret det. Det ville vært en stor feiltagelse. Med Dem ville han aldri nådd toppen.

MARIA:

Så det tror De. - Han ville aldri nådd dit uten meg.

MOREN:

Jeg satte en stopper for den affæren.

- MARIA: De tror Der er slik en storartet mor. De tror De har gjort så mya for ham, ikke sant? Man hva har De gjort? Han kom til meg den kvelden etter at De hadde snakket med ham. Han fortalte med alt De hadde sagt. Han gråt - og det gjorde jeg også. For jeg elsket ham.
- MOREN: De vet ikke hva kjærlichkeit er.
- MARIA: Gjør jeg ikke?
- MOREN: Naturligvis ikke. Forresten, jeg hindret jo det hele.
- MARIA: De hindret meg i å gifte meg med ham. Men det var også alt.
- MOREN: Hva mener De?
- (PAUSE).
- MARIA: Jeg har vært hans elskerinne de siste tyve år.
- (PAUSE)
- MOREN: Jeg tror ikke et ord av det De sier! Det er motbydelig. Han ville ha fortalt meg det. Jeg ville ha visst det. Det er simpelthen ikke sant.
- MARIA: Jo, det er sant. Jeg skjønnte den kvelden at han aldri kom til å gifte seg med meg. De hadde skremt ham. For i grunnen er det sant det De sa. Jeg er alminnelig - liten også på en måte. Jeg forlanger ikke så mye av livet som De gjør. Alt jeg ønsket meg var ham selv. De ville også ha ham - og han var mer redd for Dem enn for meg. I alle disse årene har jeg bodd alene i et hus han ga meg, ventet på ham, parat til å gi ham alt når som helst han kom. Jeg har lagt merke til Dem, og sett at De har levet Deres liv om igjen gjennom Deres sønn for å tilfredsstille Deres egne ambisjoner - de ambisjoner som ville ha drevet Dem, hvis De hadde vært mann. Dirigere og kontrollere, såre og true, smigre og lokke - alt i kjærlichkeitens navn. Hvis dette er kjærlichkeit - er kjærlichkeit ikke noe for meg.
- MOREN: Tarvelige tøs!

- MARIA: (UTEN Å BRY SEG OM HENNE)
 Når han er hos meg, har han alltid kunnet være seg selv.
 Det eneste sted i verden hvor han ikke behøver være
 skuespiller - eller forstille seg.
 Det eneste sted han kunne hvile.
 Han fortalte meg alt. Han visste at jeg ikke forlangte noe
 annet enn ham selv.
 Hos Dem var han alltid fange. Hos meg var han fri.
- MOREN: De glemmer visst at han har en kone.
- MARIA: Glemme? Hvordan skulle jeg kunne glemme?
 Jeg glemmer heller ikke at hun er den kone De valgte til ham.
De valgte henne. Han gjorde det ikke.
 De valgte henne fordi De visste at hun aldri ville ta Deres plass
 i hans liv.
 (SETTER SEG).
 Iblant må jeg le når jeg tenker på henne som deler hans ære,
 føder hans barn - de barn som skulle ha vært mine - mine!
 Og så at hun aldri har ant - aldri har visst om meg.
- HUSTRUEN: (KOMMER UT AV MENGDEN).
 Men jeg har visst om Dem, Maria.
 Jeg har visst det i mange år.
- MARIA: Men hvordan? Han har da ikke fortalt det?
- HUSTRUEN: Nei, selvfølgelig ikke. Det motet har han ikke.
 Men tror De man kan være gift med en mann i så mange år uten
 å være klar over at man ikke deler hans virkelige liv?
- MOREN: Ikke si mer til henne. Jeg forbyr deg å snakke med det
 kvinnemennesket.
- HUSTRUEN: Nei, svigermor. Du kan ikke bestemme slik over meg lenger.
 Jeg har visst om Maria og har lenge håpet å treffe henne.
- MARIA: Hvorfor snakket De ikke med ham om det?
- HUSTRUEN: Det tenkte jeg ofte på. Men jeg fikk det ikke til.
 Jeg er et stolt menneske, skjønner De.
 Jeg følte så dypt min svikt som hustru. Jeg var bitter på deg
 i mange år, svigermor. Jeg visste at din sønn aldri virkelig
 elsket meg. Jeg visste at han giftet seg med meg bare for å
 gjøre deg til lags. Jeg hadde en formue - jeg hadde mine
 familieforbindelser.
 Du trodde jeg kunne være ham til hjelp på hans vei oppover.
 Du puffet ham i armene på meg.

MARIA: Hvorfor giftet De Dem da?

HUSTRUEN: Jeg ville hjemmefra. Jeg trodde det var bedre å bli dirigert av en annens mor enn av min egen.
Men det har vært redselsfullt.
For selv om han ikke var glad i meg, ble jeg meget, meget glad i ham.
Jeg delte hans posisjon etter hvert som han steg. Men det betydde mindre og mindre for meg, mens det betydde mer og mer for ham. Selvfølgelig så jeg hans svake sider.
Men jeg kunne aldri hjelpe ham. Jeg syntes bare synd på ham.
Og så var jeg fryktelig sjalu på Dem.
De eide hans kropp.
(TIL MOREN)
Og du, svigermor, eide hans sjel.
Jeg var bare hans kone.

(PAUSE).

MARIA: Hvor De må ha hatet oss begge.

HUSTRUEN: Det gjorde jeg også i lang tid.
Men en dag så jeg sannheten i øynene.
Jeg hadde gitt deg, svigermor, skylden for vårt innholdsløse ekteskap. Men jeg innså at jeg hadde giftet meg bare for min egen skyld.
Jeg tenkte bare på meg selv, mine planer, min fremtid.
Det hele var fryktelig egenkjerlig.
Hadde jeg vært det hustru han virkelig trangte, ville jeg gitt ham forståelse og medfølelse. Det kunne forandret alt.
Jeg hater dere ikke nå - ingen av dere.
Jeg er fryktelig lei over den bitterhet jeg har følt overfor dere.
Jeg håper dere kan tilgi meg begge to.

MOREN: Jeg vil ikke høre et ord mer om dette sludderet.
Det er aldeles ingenting å tilgi. Du har vært den perfekte kone for ham. Det har vært det ideelle ekteskap. Det vet alle.
Og når det gjelder henne der - så tror jeg ikke et ord av hva hun sier, og jeg vil råde deg til å gjøre det samme.
Hun prøver med vilje å hisse meg opp, men det skal sannelig ikke lykkes henne, det kan du stole på.

(MOREN GÅR INN BLANT MENGDEN).

(PAUSE).

MARIA: Det er skjedd noe med Dem. Noe viktig.
Hva er det?

HUSTRUEN: Jeg tok en beslutning. Jeg ga det hele over til Gud - og alt ble annerledes.
All min ensomhet, min bitterhet og min frykt forsvant.
Det var en venn av Dem som hjalp meg.

MARIA: En venn av meg?

HUSTRUEN: Ja. Der kommer han.

MANNEN MED
VESKEN: (KOMMER UT FRA MENGDEN)
God dag, Maria. Husker du meg?

MARIA: Om jeg husker! ?
Jeg har aldri glemt.
Men jeg vil ikke snakke med deg, eller ha noe med deg å gjøre.

MANNEN MED
VESKEN: Men du må da ha noe å fortelle meg etter alle disse årene, Maria.

MARIA: Nei, ingen ting.
Han sa da han ga meg det huset, at det var på betingelse av at hverken han eller jeg noen gang så deg igjen.
Han sa at du aldri ville forstå vårt arrangement eller godkjenne det.
Og han hadde rett - ikke sant?

MANNEN MED
VESKEN: (GÅR TILBAKE TIL MENGDEN)
Jeg forstår. Jeg forstår alt sammen.
På gjensyn, Maria.
(HAN GÅR).

POLITIKEREN: (KOMMER UT AV MENGDEN IDET HAN VINKER HELTEN ETTER SEG).
Hør her. Det er en sak vi må få full klarhet i.
Jeg og mine venner har diskutert saken.
Vi kan nå tilby Dem den høyeste, mest innflytelsesrike stilling i landet.
Det vil sikre Dem en plass i historien.
(PAUSE).

De er naturligvis litt ung for en slik stilling.
Men De har den riktige bakgrunn. Vi kjenner Deres mor, og setter umåtelig stor pris på henne. En forbløffende dame.
Og De har en representativ kone. Hun er en utmerket partner, og alle liker henne.
(PAUSE)

Det er bare en vi må bli helt sikre på - og det er Dem.

HELTEN: Hva i all verden mener De?

POLITIKEREN: Den mann som sitter på toppen har meget stor makt.
Han er mer enn en toppfigur. Han kan faktisk bestemme landets kurs.
Det betyr at han ikke lenger kan være sin egen herre.
Han må ivareta interessene til dem som har plassert ham der.
Han kan ikke tillate seg noen samvittighetsskrupler, eller sentimentalitet - eller egne synspunkter.
Det er kraftig kost, en slik maktposisjon.
Det krever en god fordøyelse.
Selvfølgelig har vi en annen kandidat i tankene.
Aksepterer De?

HELTEN: Jeg vil gjerne være sikker på at jeg forstår hva De mener.
De tilbyr meg stillingen på betingelse av at jeg, dersom jeg tar imot den, gjør hva De og Deres venner bestemmer, uansett hva jeg personlig måtte mene er rett eller galt?

POLITIKEREN: Dette er meget oppmuntrende.
Det tyder på virkelig realisme - Ja!

HELTEN: Godt. Jeg aksepterer.

POLITIKEREN: Gratulerer. Aldri har noen i Deres alder nådd toppen så raskt.
Og De fortjener det.
(EN PIKE MED FORKLE OG KAPPE KOMMER INN).

PIKEN: Unnskyld, det er en herre som gjerne vil snakke med Dem.

HELTEN: En herre? Hva slags herre?

PIKEN: Han virker kjekk. Ser ut som en slags reisende.
Han sier De vet hvorfor han er kommet, og at De venter ham.
Han bærer på en veske.

(POLITIKEREN SER PÅ HELTEN, RYSTER LANGSOMT OG BETYDNINGSFULLT PÅ HODET).

HELTEN: Si at jeg ikke er hjemme.

(POLITIKEREN OG HELTEN GÅR UT MENS DE TALER SAMMEN.
PIKEN GÅR OG SIER, IDET HUN NESTEN ER UTE AV SCENEN):

PIKEN: Han er dessverre ikke hjemme.

MANNEN MED
VESKEN: (KOMMER INN)

Ikke hjemme? Det var synd. Men jeg finner ham nok en dag.
Jeg får gå videre.

MANNEN I
GATA:

Å skarru hen, mister?

MANNEN MED
VESKEN:

Det er ennå langt igjen.

MANNEN I
GATA:

Glad det ikke er meg, med den veska å dra på.

Kanskje du sku' prøve å gå opp stegan?

Kanskje det er en snarvei?

MANNEN MED
VESKEN:

Nei. Jeg har ikke bruk for noen stige der hvor jeg er.

MOREN:

(KOMMER FREM)

Og hvor er så det, om jeg tør spørre?

MANNEN MED
VESKEN:

Hvis De virkelig vil vite det, så lever jeg ved korset.

Og hvis en lever der, har en bare bruk for en stige når en vil klatre ned fra det.

Det gjør jeg aldri.

(ALLE ROPER).

MENGDEN:

Han kommer ned! Han kommer ned!

(HELTEN KOMMER NED STIGEN, I KJOLE OG HVITT, FLOSSHATT OG MED MANGE ORDENER. DE ROPER HURRA FOR HAM ETTER SOM HAN KOMMER NED, OG DE GÅR OVER TIL DEN ENE SIDEN SLIK AT HAN STÅR ANSIKT TIL ANSIKT MED MANNEN MED VESKEN NÅR HAN KOMMER TIL NEDERSTE TRINN).

HELTEN:

God dag. Jeg har ofte tenkt på Dem.

MANNEN MED
VESKEN:

Jeg har ofte tenkt på Dem.

HELTEN:

Det er en stor gjerning De gjør.

MANNEN MED
VESKEN:

Det er en stor gjerning De gjør.

HELTEN:

Jeg vil gjerne hjelpe Dem. Men De vet hvordan det er.

Komitéeer, toppkonferanser. Reiser over hele verden.

Det ventes så meget av en mann i min stilling.

Jeg forsikrer Dem at hver eneste time på dagen i de neste 6 måneder er opptatt.

MANNEN MED
VESKEN:

Ja, jeg vet hvordan det er.

HELTEN:

Jeg skulle gjerne hjulpet Dem å bære den vesken.

Men De må forstå - det blir enda en ting. - Jeg kan ikke greie det.

(PAUSE).

MANNEN MED
VESKEN:

Jo, De kunne!

HELTEN:

(FORBAUSET)

Hva mener De?

MANNEN MED
VESKEN:

De kunne bære den sammen med meg, hvis De ikke var så belesset med alt det der.

HELTEN:

(PEKER PÅ SINE ORDENER)

De mener alt dette?

MANNEN MED
VESKEN:

Ja. De kan ikke bære begge deler. De må velge.

(MOREN, FINANSMANNEN, POLITIKEREN GRIPER ALLE FATT I HAM OG HOLDER HAM FAST)

POLITIKEREN:

Han har valgt.

MANNEN MED
VESKEN:

Jeg får gå videre.

MOREN:

(TIL MENGDEN)

Er det ingen av dere som vil hjelpe den mannen med å bære vesken hans? Noen av dere ser ut som noen ordentlige dag-drivere. Dere har da tid nok.

Hvorfor hjelper ikke De ham?

MANNEN I
GATA:

Det er sånn, skjønner'i, frue. Det går'ke an.

Vi ha'kke løst t'å bli blanda oppi no'.

Ærlig talt, jeg kunne godt tenke meg å hjelpe'n med veska.

Men så var'e kanskje noen av dere som ikke ville like det.

Jeg kunne miste jobben min. Vi er nærmest en slags tilskuere.

MANNEN MED
VESKEN:

Det går ikke an å være tilskuer idag.

Tingene utvikler seg for fort til det.

Om det så er det siste jeg sier, skal dere vite dette:

En tilskuer idag er en forræder!

(HAN GÅR)

MANNEN I
GATA:

Nei, så søren, ingen ska' få kalle meg en forræder.

Jeg liker den karen. Jeg vil hjelpe'n.

(GÅR).

(NOEN FÅ ANDRE GÅR OGSÅ, HUSTRUEN FØRST. GRUPPEN VED FOTEN AV STIGEN STÅR FAST OG HOLDER HELTEN TILBAKE. HAN STIRRER UT DER HVOR MANNEN MED VESKEN HAR GÅTT).

MOREN: Så. Det var da på tide at noen hjalp ham.
Er det ikke det jeg alltid har sagt?

EN MANN I
MENGDEN: Han blandet seg alltid opp i mine saker.

EN KVINNE: Hvorfor kan du ikke la ham være i fred?
Han har da aldri gjort deg noe?

EN MANN I
MENGDEN: Jo, det har han.

FINANS-
MANNEN: Han var så håpløst upraktisk. Han skjønnte aldri at
enhver lar seg kjøpe.

HELTEN: Hvorfor pokker kjøpte De ikke ham da, istedet for meg?

FINANS-
MANNEN: De var så mye billigere.

MARIA: (ROPER)
Det er løgn! De ville aldri kunne kjøpe ham.
Aldri!

MOREN: Ikke skrik slik. Det er så vulgært.

MARIA: Å, jeg skulle ønske jeg kunne gå til ham.
Jeg burde gjort det for lenge siden.

MOREN: De har gjort skade nok allerede. Bli hvor De er.

HELTEN: Sannheten er at han stadig har kryssset min vei.
Jeg kunne aldri helt glemme ham.
Men jeg klarte ham. Han fikk aldri overtaket.

MOREN: Det er min gutt! Du er skapt til å nå toppen.
Ingen ting kan stanse deg.

MANNEN I
GATA: (KOMMER INN IGJEN)
Hei, kamerater! Kom og ta i med denne stegan.

MOREN: Jeg trodde De ville hjelpe mannen med vesken hans?
Var det ikke det jeg tenkte, uforbederlige dagdriver.
De arbeider ikke lenge av gangen.

MANNEN I
GATA: Vent litt, frue. Ta det rolig. Selvfølgelig arbeider jeg
ikke mer enn nødvendig. Hvem gjør det?
Men Dere tok feil denna gangen. På æresord.
Jeg prøvde å hjelpe'n med veska. Men så sier'n at'n har
bært'n så langt som'n ska'. Og nå trenger'n stegan.

HELTEN: Til hva? Det er min stige.

MANNEN I
GATA:

Det er rart, når jeg tenker meg om, så sa'n ikke
hva han skulle med'n. Men når han sier det, er det godt nok
for meg. Kom an, gutter, hjelp meg litt.

(TO ELLER TRE AV DEM KOMMER UT FRA MENGDEN, OG HJELPER HAM
Å BÆRE STIGEN UT AV SCENEN. HAN SYNGER ELLER PLYSTRER MENS
DE GÅR).

HELTEN: Hva i all verden vil han med min stige?

POLITIKEREN: Jeg tror jeg kan si Dem det.

De skjønner selv om han ikke var rik eller hadde noen
virkelig makt, begynte han å bli temmelig brysom.

Vi måtte ganske enkelt gjøre noe med det.

Han fikk for store tanker om sin plass i samfunnet.

Selvfølgelig overdrev han. Men noen trodde på ham.

De begynte for alvor å regne med ham som et alternativ
til Dem - (HAN PEKER PÅ HELTEN) - og meg.

De trodde faktisk at han kunne styre tingene bedre enn vi.
Meningsløst, selvfølgelig, men slik var det.

Vi kunne ganske enkelt ikke finne oss i det lenger.

MARIA: (LANGSOMT)

Hva har De gjort med ham?

POLITIKEREN: Ingenting. Jeg forsikrer Dem, ingen verdens ting.

Jeg ville aldri legge hånd på ham.

Jeg er ikke av den slags mennesker.

Men det er alltid noen som er villige til å ordne slike
små affærer.

FINANS-
MANNEN:

Billig var det også.

HELTEN:

Hva kostet det?

FINANS-
MANNEN:

Meget mindre enn det har kostet meg å holde Dem.

Bare tredve kroner - tredve sølvpenger.

(MENGDEN SOM - MENS DISSE SAMTALER PÅGIKK - HAR STIRRET
OPPMERKSOMT I DEN RETNING STIGEN ER BLITT BÅRET UT - KOMMER
I BEVEGELSE OG STREKKER HALS).

EN GUTT:

Han går opp!

(LYDEN AV FJERNE, LANGSOMME, TUNGE HAMMERSLAG)

EN KVINNE: Å Gud, de nagler ham!

EN MANN: Ja! De nagler ham!

(SVAKT HØRES SUNGET: O HOVED HØYT FORHÅNET....."

HAMMERSLAGENE HOLDER OPP HALVVEIS UTE I FØRSTE VERS,
MENS SANGEN FORTSETTER, VELGER MENGDEN, EN FOR EN,
Å GÅ ENTEN TIL KORSET ELLER I MOTSATT RETNING.
IDET VERSET SLUTTER, ROPER MARIA):

MARIA: Vent! Vent på meg! Det er ikke for sent.

(HUN LØPER I SAMME RETNING SOM MANNEN MED VESKEN.
MOREN, FINANSMANNEN OG POLITIKEREN FORSØKER Å TREKKE
HELTEN MED SEG.
MEN MENS TEPPET SAKTE LUKKES, GÅR HAN MOT KORSET.
SALMEN SYNGES FERDIG).

